

mesting te beëindigen en de greppels te dempen. Nodig zou zijn om de bovenlaag van de valleien af te plaggen dan wel jaren achtereen een maaibeheer in te stellen om de gevolgen van de bemesting teniet te doen. Bovendien zouden er pogingen in het werk gesteld moeten worden

om het reliëf weer enigszins te herstellen. En dat uiteraard op kosten van de schuldigen. Dan is er tenminste ook sprake van enige sancties. Thans is er nauwelijks enige bestraffing, hetgeen de neiging om door te gaan met de ontginningen ook bijzonder groot maakt. Er valt

namelijk niets te verliezen. En het meest pikante van de hele zaak is nog wel, dat de financiële armslag die de boeren hebben om de ontginningen te financieren, juist de laatste jaren vergroot is door de beheerssubsidies voor ganzenschade...

UIT DE REGIO

KATWIJKSE SLUIZEN

AS

Binnen afzienbare tijd zal het Hoogheemraadschap van Rijnland beginnen aan de bouw van nieuwe uitwaterende sluisen van de Oude Rijn bij Katwijk. Deze sluisen zullen eerst aangelegd worden in een nieuw te graven kanaal ten noorden van het huidige. Daarvoor zal een strook duin van 100 à 200 meter moeten wijken. Naast het nieuw te graven kanaal zal een zanddepot aangelegd worden op een thans als paardenwei gebruikt duingrasland, waar onder meer Kegelsilene, Krielpar-nassia, Handjesgras en Kruisdistel voorkomen. Dit zand zal, na het gereed komen van de nieuwe sluisen, in het huidige kanaal worden gestort, waardoor een fraaie groeiplaats van gewoon lepelblad vernietigd zal worden.

ZANDVOORT

Op 9 september j.l. was er een voorlichtingsavond over het onderzoek naar oplossingen voor de verkeersproblemen in Zuid-Kennemerland.

Het blijkt mogelijk te zijn het recreatieve verkeer van en naar Zandvoort met een aangepaste verkeersregeling en enkele kruispuntrekonstrukties goed te verwerken op het bestaande wegennet. Het parkeerprobleem in Zandvoort denkt men op te lossen door dit op zoveel mogelijk plaatsen te legaliseren. Of dit echt een oplossing is blijft de vraag zolang men niet van een taakstellend uitgangspunt wenst uit te gaan, waarbij de auto-stroom zou moeten worden gereguleerd. Juist in dit opzicht bieden de gemaakte plannen goede mogelijkheden.

Opvallend is ook de konklusie dat een verlengde Heyermansweg door de duinen de eerstkomende jaren niet nodig is. Dit wil echter niet zeggen dat hij van de kaarten verdwijnt; men wenst een reservering in streek- en bestem-

Helaas heeft de Stichting Duinbehoud de ter visielegging van aanleg- en ontgrondingsvergunning (in de krant) gemist. Daarna is de zaak door tijdgebrek blijven liggen, met als gevolg dat alle vergunningen inmiddels verieënd zijn.

Het Staatsbosbeheer heeft, na overleg met de Stichting Duinbehoud, bij Rijnland aangedrongen om nog te redden wat er te redden valt. Helaas blijkt de bereidheid van het Hoogheemraadschap hiertoe niet groot. Men is slechts bereid om de bodem van het zanddepot met plastic te beschermen, en om 30 m² van de groeiplaats van het lepelblad over te brengen naar een plek elders langs de Oude Rijn.

TR

mingsplannen op te nemen. Waakzaamheid blijft dus geboden!

Al met al zijn de gepresenteerde nieuwe inzichten realistischer dan die van de Struktuurstudie Zandvoort, al komt de fietser er nog steeds bekaaid af. Een hoopvolle ontwikkeling.

STUDIEDAG FAUNABEHEER

AS

De in het vorige nummer van 'Duin' aangekondigde studiedag "Faunabeheer in de duinen" zal op 13 februari 1982 gehouden worden. Als inleiders zullen optreden: drs. F. van der Vegte (P.W.N.), mevr. drs. M. Wallage-Drees (R.U. Leiden), drs. B. van Leeuwen (Ministerie van C.R.M.), mevr. drs. G. Baeyens (G.W.A.), drs. E. Wanders (D.W.L.), en drs. J. Mulder (P.W.N.). De discussie zal onder leiding staan van drs. G.J. de Bruijn (R.U. Leiden). In het volgende nummer meer hierover.

RIJNSCHIP

TR

Door Duitse en Nederlandse milieu-organisaties is deze zomer een boot gekocht, dat als milieumeetschip zal worden gebruikt. Het is de bedoeling dat er onderzoek gedaan wordt op de Rijn naar de herkomst van vervuillende stoffen, zodat er gerichte actie kan worden ondernomen tegen de schuldige bedrijven. Het schip zal ook worden ingezet bij de voorbereiding van een in november 1982 te houden internationaal Watertribunaal.

Voor de exploitatie van het schip, dat inmiddels ingericht en vaargereed is, zal per jaar waarschijnlijk zo'n f 45.000,- nodig zijn. Een hiervoor in het leven geroepen stichting probeert door het uitgeven van aandelen en het werven van donateurs het geld bijeen te krijgen. Bovendien zal het meetschip, dat men "Reinwasser" gedoopt heeft, in oktober een promotietocht maken over de Rijn en haar zijrivieren in Nederland.

Voor meer informatie over deze tocht en de verkoop van aandelen kan men terecht bij:

Stichting Reinwater
Damrak 39-I, 1012 LK A'dam
tel 020-249009

GASWINNING OP AMELAND?

TR

Al enkele jaren is bekend dat onder Oost-Ameland en het aangrenzende Noordzeegebied ongeveer 35 miljard m³ aardgas zit. Het grootste deel van dit gas zal worden gewonnen via een viertal boorlokaties op zee. De laatste 5 miljard m³ wil men gaan winnen via de zgn. GLC-lokatie bij de Oerderduinen op Oost-Ameland.

De NAM heeft haast. Om nog dit jaar te kunnen beginnen, probeert men via een "artikel 19-procedure" de zaak snel door te drukken. En dat terwijl er geen enkele reden tot haast is, gezien de voorraden elders. Boven-

(lees verder op blz. 12)

gras langer en op den duur is het te hoog. Het kortgehouden gras blijkt meer eiwit te bevatten en blijft daardoor voedsel van goede kwaliteit voor het konijn. Door deze manier van grazen is op veel plaatsen een patroon te zien van kortgehouden gras afgewisseld door vrij scherp begrensde plekken waar het gras hoog staat.

Voorjaar

Wanneer in het voorjaar alles weer begint te groeien breken voor de konijnen gunstige tijden aan. Sommige plantesoorten zijn de hele winter zichtbaar geweest, zij het niet in bloei. Bijvoorbeeld Schapegras, Fakkeld-gras en Zandzegge. Deze zijn door het eten gedurende herfst en winter zeer kort geworden. In april beginnen deze soorten weer te groeien. Andere soorten die in de winter niet zichtbaar waren komen nu weer op. Veel verse groene sprietjes komen te voorschijn. Naarmate het voorjaar vordert beginnen ook de kruiden steeds meer in de vegetatie op te vallen. Sommige kruiden waren al in de winter als zeer kleine kiemplantjes aanwezig. Ze vielen toen nauwelijks op tussen het mos. Konijnen weten deze kiemplantjes wel te vinden. Hoornbloempjes van nog geen centimeter groot worden door de konijnen met wortel en al uit de grond getrokken. Het voorjaar brengt met al het verse gras en de kruiden een gevarieerd menu. Allerlei soorten worden gegeten: Zandzegge, Veldbies, Veldbeemdgras, Schapegras, Fakkeldgras, Duinriet, Paardbloem, Hoornbloem, Smalle weegbree, Glad walstro en Echt walstro. Sommige planten worden *niet* gegeten. Bijv. het Ruw vergeet-mij-nietje en Slangekruid. Deze soorten zijn te ruw, niet sappig genoeg of bevatten stoffen die schadelijk zijn voor konijnen.

Zomer en najaar

Jonge konijnen worden in voorjaar en zomer geboren. Ze hebben dan goede levenskansen omdat er veel voedsel van goede kwaliteit is. Tegen de herfst verandert dat. Veel kruiden sterven af. Sommige soorten zijn in de zomer alweer verdwenen. Naast grassen eten de konijnen nu ook de wortels van het Jacobskruiskruid, die worden losgegraven en uitgetrokken. Sten-

gel en bladeren laten ze liggen. Deze zijn nl. niet eetbaar. Naarmate de herfst vordert en de temperatuur daalt, wordt de groei van de planten steeds minder en houdt tenslotte op.

Winter

De konijnen eten van gras-spieten, Zandzegge, Veldbies en in de loop van de winter wordt het gras steeds korter. In dit jaargetijde wordt een andere voedselbron door de konijnen aangesproken, nl. de bast van sommige struiken. De konijnen knagen de bast eraf of eten de twijgen. Vooral Kardinaalsmuts en Kruipwilg zijn geliefd. Ook aan Meidoorn, Duindoorn, Populier en Es wordt graag geknaagd. De Vlierbast wordt gemeden. Deze blijkt een giftige stof te bevatten.

Konijnen kunnen met hun geknaag de groei van struiken tegengaan. Wanneer ze de bast rondom een tak helemaal afgeschild hebben, waarbij ook de groeizone (het cambium) verwijderd wordt, dan kan de tak afsterven. In de strenge winter van 1978-'79 lag de sneeuw op veel plaatsen gedurende lange tijd zo hoog, dat de konijnen deze niet meer konden wegkrabben om van het gras te eten. Daarom aten ze veel meer bast dan in zachtere winters. Begin februari '79 was de Kardinaalsmuts tot een hoogte van 40 cm helemaal geschild. De onderkant van de struiken was helemaal wil: het kale hout was zichtbaar geworden. Voor de Kardinaalsmuts is dat niet zo erg. Aan de onderkant van deze struiken, vlakbij de grond, verschijnen in het voorjaar veel nieuwe uitlopers en de struik leeft weer op.

In die strenge winter was na verloop van tijd bijna alle ge-

(vervolg van blz. 9)

dien is die 5 miljard net genoeg om 4 weken lang het Nederlandse verbruik te dekken. Dit weegt o.i. niet op tegen de schade die de fraaie Oerderduinen dreigen op te lopen.

In het terrein zal nl. een landschapsontsierend boorplatform worden gebouwd, terwijl tevens een polder moet worden aangelegd die verdroging in het gebied zal veroorzaken. Daarnaast zal er een asfaltweg moeten komen vanaf Buren. Hierdoor dreigt het gehele Oostamelandse duingebied nog meer ontsloten te wor-

makkelijk bereikbare bast verbruikt. De konijnen gingen toen gedragingen vertonen die zelden waargenomen worden: ze klommen in de struiken of ze sprongen erin, wanneer een struik dicht tegen een helling stond. Vooral de Meidoorns moesten het ontgelden. Deze struiken waren blijkbaar het gemakkelijkst om in te klimmen. Konijnen presteerden het om Meidoorns tot boven aan toe kaal te schillen, vaak tot 3 m hoog. Sommige konijnen is dit noodlot-tig geworden. Verschillende malen werden konijnen hangend in een Meidoorn, dood aangetroffen.

De afgelopen winter was niet zo streng. Er werd veel minder bast geschild. Zo wisselt het eetgedrag van het konijn in de loop van de verschillende seizoenen maar ook met de jaren en is ook de invloed op de vegetatie het ene jaar sterker dan het andere.

Literatuur

- BHADRESA, R. Food preferences of rabbits *Oryctolagus cuniculus* L. at Holkham sand dunes, Norfolk. J. appl. ec. 14: 287-291.
- GODDIJN, H., 1980. Voedselselektie door het wilde konijn (*Oryctolagus cuniculus* L.) in het Noordhollands Duinreservaat. Doct. verslag VU A'dam.
- JELLES, J.G.G., 1968. Geschiedenis van beheer en gebruik van het Noordhollands Duinreservaat. ITBON-meded. nr. 87.
- LOCKLEY, R.M. The private life of the rabbit.
- MULDER, J.L., 1978. Aspecten van de voortplanting van het wilde konijn in het Noordhollands Duinreservaat. Doct. verslag VU A'dam.
- THOMPSON, H.V. and A.N. WORDEN, 1956. The rabbit. Ed. Collins.

den voor grootschalige recreatieve ontwikkelingen.

Waddenvereniging, Friese Milieuraad en Stichting Duinbehoud hebben dan ook bezwaar aangetekend tegen de winning en tegen toepassing van de art. 19-procedure. Ook is er een briefkaartenactie gevoerd om de publieke opinie te mobiliseren.

Helaas heeft minister Terlouw echter onlangs gezegd, dat de winning niet meer tegen te houden is. En aangezien ook de Tweede Kamer zich erbij neerlegt lijkt gaswinning onvermijdelijk.